

UCHWAŁA NR 1259/24
RADY MIASTA TORUNIA
z dnia 18 stycznia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc Domową opracowanego dla Miasta Torunia na lata 2024-2027.

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.¹⁾), art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526 z późn. zm.²⁾) oraz art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.³⁾) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Program Korekcyjno-Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc Domową opracowany dla Miasta Torunia na lata 2024-2027, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Torunia.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Torunia

Marcin Czyżniewski

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2023 r. poz. 572, poz. 1463 i poz. 1688.

²⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2023 r. poz. 572.

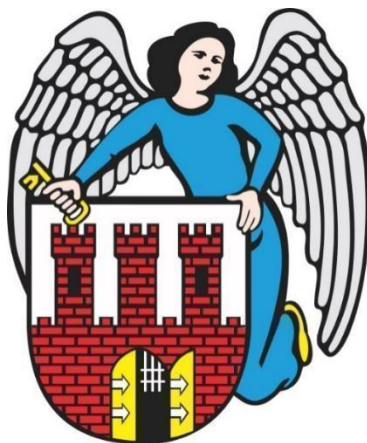
³⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2023 r. poz. 289 i poz. 535.

Załącznik do uchwały Nr 1259/24

Rady Miasta Torunia

z dnia 18 stycznia 2024 r.

**PROGRAM
KOREKCYJNO - EDUKACYJNY
DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC
DOMOWĄ OPRACOWANY DLA MIASTA TORUNIA
NA LATA 2024 - 2027**

MIASTO TORUŃ

I. Wstęp

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.) przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej.

Przemoc wobec członków własnej rodziny jest przestępstwem ściganym na mocy art. 207 §1 i 1a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.), który stanowi:

„§1 Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 m-cy do 5 lat.

§1a Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8”.

Mając na uwadze potrzebę prowadzenia działań prewencyjnych, zapobiegających przemocy domowej przygotowano Program Korekcyjno-Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc Domową opracowany dla Miasta Torunia na lata 2024-2027, zwany dalej Programem.

Podstawę do opracowania i realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową stanowi art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.).

Program obejmuje praktyczne ćwiczenia modelujące przeżyte doświadczenia, które doprowadziły do zachowania i postawy przemocowej, ćwiczenia rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia, ćwiczenia zmieniające myślenie i reagowanie na różne sytuacje bez stosowania przemocy. Rozpoznanie diagnostyczne czyli uzyskanie informacji o funkcjonowaniu każdego z uczestników, jego sytuacji życiowej oraz specyfice przemocy, której był sprawcą. Rozpoznanie systemu przekonań i postaw osobistych oraz promowanie postaw alternatywnych. Przekazanie treści edukacyjnych uwzględniających środowisko społeczno-kulturalne, źródła i okoliczności towarzyszące przemocy. Definicję przemocy, jej rodzaje i formy, problem władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich, planowanie i rozwijanie samokontroli, rozpoznawanie uzależnienia od alkoholu i innych środków psychoaktywnych, promocję pozytywnych postaw i wartości, wpływ przemocy na najbliższych w tym przemocy seksualnej.

Przemoc domowa powszechnie kojarzy się z poważną agresją fizyczną, ale przemoc może przyjmować różne formy.

Tabela nr 1: Rodzaje i formy przemocy stosowanej w środowisku domowym.

Rodzaje przemocy	Formy przemocy
Przemoc fizyczna	bicie, popychanie, uderzanie, wykręcanie rąk, duszenie, kopanie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie, policzkowanie, szarpanie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, używanie niebezpiecznych narzędzi lub grożenie ich użyciem, zadawanie bólu.
Uszkodzenia ciała	zasinienia, zadrapania, krwawienia, oparzenia.
Przemoc psychiczna	izolacja, wyzwiska, ośmieszanie, groźby, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów, krytykowanie, poniżanie, demoralizacja, ciągle niepokojenie, sprawowanie przez sprawcę psychicznej kontroli nad ofiarą, zakazywanie kontaktów (straszenie zabójstwem, użyciem przemocy, zabranie dzieci, grożenie zniszczeniem rzeczy, upokarzanie, używanie wulgarnych słów).
Przemoc seksualna	zmuszanie do obcowania płciowego i innych czynności seksualnych.
Przemoc ekonomiczna	utrzymywanie osoby w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie pracy zawodowej, niedawanie wystarczającej ilości środków finansowych na prowadzenie gospodarstwa domowego

Inne zachowania	niszczenie/uszkodzenie mienia, zabór/przywłaszczenie mienia, groźba karalna/znieważenie, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających lub substancji psychotropowych oraz niezleconych przez lekarza leków, inne działania na szkodę najbliższych.
-----------------	--

Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieskie Karty”.

II. Założenia Programu

Skuteczne zapobieganie przemocy to zwalczanie jej negatywnych skutków. W tym celu konieczne jest podejmowanie działań wobec sprawców przemocy uwzględniających prowadzenie bezpośrednich oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jak i doskonalenie procedur interwencyjno-prawnych. Poddawanie sprawcy oddziaływaniom korekcyjnym i edukacyjnym daje szansę na to, że będzie on w stanie zmienić schemat postępowania. Głównym założeniem oddziaływań jest eliminacja zachowań przemocowych, poznanie alternatywnych dla przemocy zachowań, a także zatrzymanie przemocy.

Oddziaływania w postaci programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową są uzupełniane działaniami interwencyjnymi, prawnymi i profilaktycznymi. Wobec faktu, że przemoc domowa stanowi zagrożenie dla wszystkich uwikłanych w nią osób, a jej skutki są długotrwałe i zaburzają codzienne funkcjonowanie Program jest integralnym elementem działań w zakresie przeciwdziałania przemocy ukierunkowanym na pracę ze sprawcą. Oddziaływania wobec osób stosujących przemoc domową są priorytetowe w celu ochrony bezpieczeństwa, autonomii i dobra osób krzywdzonych. Zakłada się, że realizacja Programu przyczyni się do faktycznych zmian w postawach i zachowaniu oraz zwiększy poczucie odpowiedzialności za własne czyny.

III. Diagnoza społeczna

W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, czyny związane z przemocą domową zostały uznane za zachowania naruszające podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej. Naturalnym środowiskiem życia człowieka jest rodzina. Jak wynika z analizy danych zebranych przez Zespół Interdyscyplinarny w Toruniu większość ofiar przemocy domowej stanowią kobiety, a w dalszej kolejności małoletni, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami.

Dzieci wzrastające wśród przemocy w domu są krzywdzone także wtedy, gdy są świadkami przemocy dorosłych. Przeżywanie zagrożenia i strachu, którego źródłem jest bliska osoba, niezależnie od rodzaju i form stosowanej przez nią przemocy, powoduje, że osoby krzywdzone ponoszą wiele różnych konsekwencji w sferze emocjonalnej, somatycznej, poznawczej, behawioralnej a nawet doznają zmian osobowościowych.

Zjawisko przemocy domowej występuje w różnych środowiskach społecznych bez względu na wykształcenie, pochodzenie, wiek i płeć. Przemoc dostrzegana i identyfikowana jest przez różne środowiska. Są to głównie policja, jednostki pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Toruniu. Ze statystyk prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny w Toruniu wynika, że najczęściej sprawcami przemocy domowej są mężczyźni (dane statystyczne przedstawia tabela nr 3).

Corocznie funkcjonariusze policji przeprowadzają liczne interwencje domowe w oparciu o podejrzenie stosowania przemocy domowej i zakładają „Niebieską Kartę A”.

Tabela nr 2: Liczba „Niebieskich Kart A” założonych w latach 2017 - 2023 z podziałem na jednostki wszczynające procedurę.

Liczba „Niebieskich Kart A”						
Rok	Policja	Jednostki pomocy społecznej	Jednostki oświaty	GKRPA	Jednostki ochrony zdrowia	Razem
2017	196	16	4	0	1	217
2018	231	24	2	0	1	258
2019	251	35	10	4	2	302
2020	237	17	0	1	4	259
2021	202	29	4	0	3	238

2022	281	47	9	0	4	341
2023	249	50	9	0	8	316
Łącznie	1 647	218	38	5	23	1 931
Udział %	85,29%	11,29%	1,97%	0,26%	1,19%	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Toruniu.

Tabela nr 3: Liczba osób dorosłych doznających przemocy oraz dzieci i liczba osób stosujących przemoc domową w latach 2017 - 2023.

Rok	Liczba kobiet doznających przemocy	Liczba mężczyzn doznających przemocy	Liczba dzieci uwikłanych w przemoc	Liczba kobiet stosujących przemoc	Liczba mężczyzn stosujących przemoc
2017	199	18	125	19	201
2018	236	22	192	21	240
2019	267	43	221	32	270
2020	221	20	166	15	240
2021	215	18	229	26	211
2022	285	19	328	24	317
2023	234	36	300	54	268
Razem	1 657	176	1 561	191	1 747

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Toruniu.

Tabela nr 4: Liczba osób, które rozpoczęły i ukończyły Program Korekcyjno-Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc Domową w latach 2017 - 2023.

Rok	Liczba osób rozpoczynających program	W tym		Liczba osób, które ukończyły program, w tym	
		Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn
2017	11	0	11	0	10
2018	10	1	9	0	8
2019	10	2	8	2	8
2020	11	0	11	Przerwano program z uwagi na epidemię Sars-Cov-2	
2021	10	0	10	0	7
2022	11	1	10	1	6
2023	11	2	9	0	8
Razem	74	6	68	3	47

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Toruniu.

IV. Cele Programu

Cel główny: Powstrzymanie sprawców przemocy domowej przed dalszym stosowaniem przemocy domowej.

Cele szczegółowe:

1. Kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy domowej.
2. Uznanie przez osobę stosującą przemoc w środowisku rodzinnym odpowiedzialności za stosowanie przemocy.
3. Zdobyć i poszerzyć wiedzę na temat mechanizmów powstawania przemocy domowej.
4. Zdobyć umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów domowych bez stosowania przemocy.
5. Uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

V. Adresaci Programu

Program adresowany jest w szczególności do:

- 1) osób skazanych za czyny związane ze stosowaniem przemocy domowej, odbywających karę pozbawienia wolności w zakładach karnych albo wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary, zobowiązując je do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych;
- 2) osób stosujących przemoc domową, które uczestniczą w terapii leczenia uzależnienia od alkoholu lub narkotyków, lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, dla których oddziaływania korekcyjno-edukacyjne mogą stanowić uzupełnienie podstawowej terapii;
- 3) osób, które w wyniku innych okoliczności zgłaszają się do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym.

VI. Termin realizacji Programu

Program realizowany będzie w latach 2024–2027. Zakłada się możliwość wprowadzania aktualizacji Programu wynikającej z występujących uwarunkowań społeczno-epidemiologicznych.

VII. Warunki uczestnictwa w Programie.

Uczestnictwo w Programie związane jest z decyzją sądu, policji lub prokuratury. Uczestnikami mogą być również osoby dobrowolnie zgłaszające się stosujące przemoc domową w związku z wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”. Udział w zajęciach potwierdzony będzie listami obecności z podpisami uczestników. Wobec osób, których uczestnictwo w Programie związane jest z decyzją sądu, policji lub prokuratury stosuje się powiadomienie tych organów o:

- 1) przystąpieniu sprawcy przemocy do Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,
- 2) każdej sytuacji uchylania się od obowiązku udziału w Programie,
- 3) zakończeniu uczestnictwa w Programie.

Fakt dobrowolnego uczestnictwa w Programie pozostaje objęty tajemnicą.

Za kryterium ukończenia Programu przez uczestników przyjmuje się:

- 1) frekwencję w zajęciach,
- 2) aktywność w trakcie realizowanego Programu.

VIII. Realizatorzy Programu

Realizatorem Programu jest Gmina Miasta Toruń, poprzez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu. Realizacja Programu będzie wspierana przez Zespół Interdyscyplinarny w Toruniu, którego zadaniem jest integrowanie i koordynowanie działań specjalistów działających w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym również podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową.

Zadania związane z realizacją Programu obejmują nadzór nad realizacją Programu, rekrutację uczestników Programu, obsługę finansową Programu, monitoring i ewaluację Programu.

Zajęcia prowadzić będzie dwoje trenerów – kobieta i mężczyzna, a realizowany będzie w formie sesji indywidualnych i grupowych. Obecność kobiety i mężczyzny wśród prowadzących będzie dla uczestników modelem komunikacji, prawidłowej postawy wobec kobiet i współpracy osób obojga płci bez stosowania przemocy.

Ważnym aspektem prowadzenia Programu jest ścisła i umiejętna współpraca z instytucjami i organizacjami pełniącymi funkcję partnerów Programu, tj. kuratorskiej służby sądowej wykonujących orzeczenia w sprawach osób dorosłych oraz przedstawicieli Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Toruniu, doświadczenie realizatora, a przede wszystkim kwalifikacje, umiejętności i doświadczenie trenerów prowadzących zajęcia. Istotna jest też rzetelna ocena bieżąca realizacji Programu, a także skuteczny monitoring i ewaluacja.

IX. Partnerzy Programu

Na każdym etapie realizacji Programu istotnym elementem wpływającym na realizację założonych celów i rezultatów będzie współpraca z instytucjami i organizacjami, którymi są: jednostki organizacyjne pomocy społecznej, sądy, zespoły kuratorskiej służby sądowej, prokuratura, policja, organizacje pozarządowe, rodziny uczestników Programu.

X. Miejsce realizacji Programu

Program realizowany będzie w miejscu zapewniającym swobodne wyrażenie myśli oraz, w którym nie przebywają ofiary przemocy domowej.

XI. Sposób realizacji Programu

Zajęcia prowadzone będą w formie dwóch sesji indywidualnych oraz siedemnastu spotkań grupowych i jednego spotkania kończącego zajęcia, w ilości 72 godziny wsparcia dla każdego z uczestników. Program podzielony został na dwie części:

- 1) część pierwsza skoncentruje się na rozpoznaniu przemocy i możliwości jej zapobiegania w kontekście psychologicznym, społecznym i kulturowym,
- 2) w części drugiej uczestnicy poznają aspekty i konsekwencje prawne stosowania przemocy domowej.

Zajęcia odbywać się będą dwa razy w tygodniu po trzy godziny zegarowe każde. Podczas spotkań indywidualnych trener przeprowadzi wstępną diagnozę cech osobistych uczestników istotnych w pracy korekcyjnej. Formami pracy na zajęciach grupowych będą mini wykłady przekazane w dostępny sposób wpływające na wzrost świadomości, praca analityczna dotycząca własnych zachowań, praca warsztatowa w formie treningów i praktycznych ćwiczeń. Przewiduje się objąć Programem jednorazowo grupę dziesięcioosobową. Osoby kończące otrzymają stosowne zaświadczenia.

Trenerzy prowadzący zajęcia spełnią kryteria zawarte w *Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 21 czerwca 2023 r., w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz.U. z 2023 r. poz. 1163)*.

XII. Zakładane rezultaty

Wszelkie działania diagnostyczne, edukacyjne oraz warsztatowe zakładają uzyskanie przez uczestników Programu nowej wiedzy i umiejętności, w tym uświadomienia osobie stosującej przemoc domową, czym jest przemoc, uzyskania świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich, nabycia umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć, korekty zachowań agresywnych na asertywne, zdobycia wiedzy w zakresie wychowania dzieci bez przemocy, nabycia nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów i sporów domowych bez używania agresji, zmianę w postawach i zachowaniu osób stosujących przemoc domową, powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, nabycia umiejętności partnerskiego współdziałania w środowisku domowym oraz korzystania z pomocy innych.

Przewiduje się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia skierowanego do osób w środowisku domowym zagrożonych oraz dotkniętych przemocą domową poprzez wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, podniesienie świadomości społecznej, zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą, zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej.

XIII. Działania monitorujące i ewaluacyjne

Niezbędną częścią oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych będzie monitoring prowadzony podczas realizacji Programu oraz po jego zakończeniu. Zakłada się kontakt z osobami ze środowiska domowego uczestnika Programu w trakcie jego realizacji i po jego zakończeniu. Monitoring i działania ewaluacyjne przebiegu procesu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych powinny obejmować efekty zmiany postaw uczestników wobec przemocy, kontroli złości i agresji, sposobu radzenia sobie z tymi zachowaniami. Sprawozdanie z realizacji Programu będzie przedkładane corocznie razem ze sprawozdaniem z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Toruniu.

XIV. Finansowanie Programu

Program finansowany będzie z dotacji budżetu państwa, zgodnie z art. 6 ust. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

XV. Zagrożenia w realizacji Programu

Z uwagi na specyfikę podejmowanych działań oraz grupę odbiorców należy przewidzieć zagrożenia mogące mieć wpływ na przebieg Programu, w tym możliwość przerwania Programu. Istotne zagrożenia to brak dostatecznego zainteresowania uczestnictwem, stereotypy związane z wzorcami zachowań, niewywiązywanie się uczestników z postanowień kontraktu, brak środków finansowych na realizację Programu, ogłoszenie stanu zagrożenia epidemiologicznego lub innych zagrożeń, klęsk i katastrof mających wpływ na zdrowie i życie osób uczestniczących w Programie jak i trenerów. W celu zniwelowania zagrożeń, będą podejmowane adekwatne do sytuacji działania korygujące.